

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р **Живко Ангелов Лефтеров** (Нов български университет), назначен със заповед № 3-РК-4 от 4 октомври 2024 г. на ректора на Нов български университет за член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в същия Университет по професионално направление „2.2. История и археология“, научна специалност „История на България“, обявен в *Държавен вестник*, бр. 69 от 16 август 2024 г.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет (НБУ)

Представената от кандидатката гл. ас. д-р Алека Стрезова документация отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „доцент“, както и на Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ. Тя е единствен кандидат в конкурса. Придобила е образователна и научна степен „доктор“ през 2013 г., след успешна защита на дисертационен труд на тема „Българските дипломати. 1879–1912 г.“ в Института за исторически изследвания (ИИИ) при Българската академия на науките (БАН). В края на същата година, след успешно спечелен конкурс, е избрана на академичната длъжност „асистент“, а пет години по-късно, през 2018 г., и за „главен асистент“ в ИИИ при БАН. Предмет на настоящето рецензия ще бъдат тези нейни публикации, дейности и активности, които са след датата на назначаването ѝ за „главен асистент“ или не са били декларирани за участие в конкурсите за заемане на цитираните академични длъжности.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

За участие в конкурса кандидатката е предложила една публикувана монография (хабилитационен труд), още една монография (различна като тематика от хабилитационния труд) и общо 12 студии и статии.

Взимайки в предвид характера на конкурса с най-голяма научна тежест е хабилитационният труд на Алека Стрезова „Българската дипломация. Институции

и представители. 1879–1918.“, публикуван през 2017 г. Изследването е в обем от 240 стр. и е посветено на научен проблем, който до този момент не е бил обект на специален интерес от българската историография и няма цялостно монографично изследване по въпроса. Използвайки като отправна точка свои по-стари текстове, свързани с докторската дисертация, Алека Стрезова логично разширява темата както тематично, така и хронологично. В пълнота е проследено развитието на дипломатическата служба на Княжество/Царство България по време на първите двама негови монарси – княз Александър I и цар Фердинанд I. Още при първото запознаване с текста се откроява задълбочената и последователна работа с разнообразни източници, методи и подходи.

Разгледана е и е изяснена цялостната структура и финансиране на задграничните представителства на страната, както и начина на назначаване на дипломатите. Най-важният акцент на хабилитационния труд са биографиите на българските дипломати, на които е посветен две-трети от общия обем на текста. Повечето от тях не само обогатяват известните факти, но и „връщат към живот“ забравени днес имена на иначе заслужили български общественици, политици и учени, допринесли са развитието на страната си в първи десетилетия след възстановяването на държавността.

Съвсем очевидно е, че за написване на своя хабилитационен труд кандидатката е работила дълги години в различни архиви, запознавайки се с техните богати фондове, без които публикуваното изследване не би било възможно. От цитираната литература личи и познаването на чуждоезичните заглавия по темата. Всичко това допринася за успешното реализиране на първоначално заложените цели и формулиране на ясни приноси заключения.

По т. 4 от група показатели „Г“ гл. ас. д-р Алека Стрезова представя още една монография, която не е основен хабилитационен труд и носи максималните 100 т.: Последен по рода си. Д-р Георги Вълкович (1833–1892). Велико Търново: Фабер, 2022, 480 с. Това значимо изследователско усилие разкрива високо ниво на професионализъм, умения за задълбочена научна работа и наличието на концептуално мислене. Достоинствата на монографията са безспорни и сама по себе си тя притежава в голяма степен характеристиките на труд достоен за придобиване на научната степен „доктор на науките“.

По точки от 6 до 9 на група показатели „Г“, кандидатката представя 12 публикации – статии и студии. Всички те носят 330 т. при необходими 200 т. според минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност. Повечето от тях да приети за обнародване в авторитетни периодични научни издания. Добро впечатление прави наличието на висок процент публикации на чужд език. В случая за участие в конкурса са декларирани общо четири подобни заглавия, по две от които на английски и френски език.

Повечето от тези публикации, излезли след избирането на кандидатката за главен асистент, са посветени на трите основни научни области, или по-скоро тематични кръга, обект на нейния изследователски интерес – дипломатическата история на Княжество/Царство България, обогатяване биографиите на различни нейни представители и историческата съдба на българската общност под османска власт. Всички те показват наличието на един по-широк поглед върху историята и сродните ѝ хуманитарни и социални науки. Допълнителен фокус е стремежът за привличане в научен оборот на нови, неизвестни до момента, исторически извори и свидетелства. Това отношение към изворите е най-добрата атестация за сериозността на Алека Стрезова в нейния подход към историческата наука и знание.

Гл. ас. д-р Алека Стрезова е забелязала и представила необходимия брой свои цитирания и от група показатели „Д“. Две от тях са в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, седем в монографии и колективни томове с научно рецензиране и три в списания с научно рецензиране. Всички те отговарят на 115 т., при необходими 50 т. по този показател, което също далеч надхвърля изискванията. Трябва да се спомене, че публикациите на кандидатката са цитирани от изследователи от различни научни и образователни институции и области в България. Този факт говори за разпознаваемостта на Алека Стрезова като изследовател и съществуващия интерес към темите, обект на нейния изследователски интерес.

Освен всичко споменато дотук, кандидатката е била член на няколко организационни комитета за провеждане на национални конференции, има десетки участия с доклади на международни и национални научни форуми, както и изнесени публични лекции по покана на други университети и институции.

Специално внимание трябва да се обърне на проектната активност на гл. ас. д-р Алека Стрезова. В периода 2017–2024 г. тя е член на научния екип на 4 значими научно-изследователски проекта, от които два международни и два национални. Освен тях е била и ръководител на проект „Българските задгранични дипломатически представителства 1879–1918. (Организация, структура, финансиране, задгранични представители)“, одобрен по Програмата за финансиране на младите учени в БАН.

Към момента гл. ас. д-р Алека Стрезова е част от екипа на действащата петгодишна Национална научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“, стартирала през 2022 г.

Всичко това спомага за придобиването на специфични знания и говори за умение за работа в екип.

III. Учебна и преподавателска дейност

От есенния семестър на учебната 2023–2024 г., Алека Стрезова е привлечена като хоноруван преподавател в програмите в направление „История и археология“ на Нов български университет. Според своя изследователски профил и професионална компетентност, тя води бакалавърските курсове HISB718 Дипломатическа история на България и HISB811 Международни отношения през XX в. Също така, благодарение на доброто владение на английски език, води и курс в магистърската програма на английски „Югоизточноевропейски изследвания“, а наименованието на курса е HESM101 География и геополитика на Югоизточна Европа. От пролетния семестър на същата учебна година, с решение на Департаментния съвет на департамент „История“, тя поема още два курса в бакалавърската програма – HISB621 Малките нации в Европа в края на XIX и началото на XX век и HISB802 Светът на мегамитовите – идеи, общество, институции. Оттогава датира и разработването на курса HISM126 Геополитика и дипломатия, който се предлага в магистърската програма на български език „История, политика, религия“.

Добрата атестация от страна на студентите закономерно довежда и до включването на гл. ас. д-р Алека Стрезова в курсове, част от

общоуниверситетското образование и по-конкретно в курса „Граждански знания и умения“.

По този начин кандидатката има осигурена необходимата аудиторна и извън-аудиторна заетост.

IV. Административна и обществена дейност

Дългогодишният изследователски опит и професионални качества на Алека Стрезова, логично водят и до нейното членство в две научни организации: Bulgarian Studies Association и Царското историческо общество. Освен това тя е модератор на фейсбук страницата на Института за исторически изследвания и участник в Комисията за публични комуникации (КПК) на същия институт.

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

През последните няколко години, време в което съм имал възможност да работя и общувам с Алека Стрезова, придобих множество лични впечатления, които ми дават възможност да формирам и собствено мнение за нея. Сред тях трябва да бъдат открити тези, свързани пряко с НБУ и нейната работа както в изследователски и публикационни проекти, така също и като хоноруван преподавател в програмите на български и английски език, предлагани от департамент „История“. Благодарение на тях съм напълно убеден в отговорността, деловитостта, трудоспособността и добросъвестността на кандидата. Също така смятам, че Алека Стрезова притежава силен характер, самостоятелно и независимо мислене, неподвластно на конюнктурни фактори. За разлика от други назначения, мотивирани не от професионални качества, опит и личностна пригодност, тя би била „светъл лъч“ за екипа на департамент „История“ и съответно в развитието на историческата наука в НБУ.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Единствената препоръка, която бих могъл да отправя към кандидата е пожеланието в перспектива да взима по-активно участие в международни научни форуми, които са място за запознаване на колегията с нейните научни постижения.

Заклучение

От изложеното дотук категорично мога да заявя, че кандидатът не само покрива, но и надхвърля необходимите изисквания за заемането на академичната длъжност „доцент“. Продуктивната научна дейност говори за един напълно оформен учен, притежаващ сериозна теоретична подготовка и потенциал за развитие в бъдеще. Това със сигурност би допринесло за утвърждаването на департамент „История“ на Нов български университет, освен като образователно звено, така също и като място стремящо се към високи стандарти и сериозно отношение към научните изследвания. Или казано по друг начин, Алека Стрезова би имала значителна „добавена стойност“ за институцията и нейните образователни програми. Затова декларирам своята положителна оценка за заемането на академична длъжност „доцент“, по професионално направление 2.2 История и археология, в департамент „История“ на Нов български университет от гл. ас. д-р Алека Стрезова. Препоръчам и на уважаемите членове на научното жури да гласуват също положително и кандидатът да бъде допуснат до избор от Академичния съвет на НБУ.

17 ноември 2024 г.

доц. д-р Живко Лефтеров